

Силабус
освітньої компоненти
Філософія науки та освіти
2026-2027 навчальний рік

Освітньо-наукова програма: Теорія та методика навчання (фізика)

Спеціальність: 014 Середня освіта (фізика та астрономія)

Галузь знань: 01 Освіта

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Викладач:	Кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри історії та філософії Даценко Вікторія Станіславівна
Посилання на сайт:	https://sgf.bdpi.org.ua/kafedra-istoriyi-ta-filosofiyi/
Контактний тел.:	+38(067) 599-41-52
E-mail викладача:	vitka2177@gmail.com
Графік консультацій:	четвер -13.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

<i>Кількість кредитів / годин</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні/семінарські /лабораторні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>звітність</i>
3 / 90	12	12	66	екзамен

Семестр: 1-й.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: наука, наукове пізнання, наукове дослідження, диференціація, інтеграція, науково-технічна революція, методологія, методи досліджень, теорія та експеримент, освіта, закон, тенденції, дискурс, філософія, концепт, синергетика.

Мета курсу: формування найповніших і цілісних уявлень здобувачів про соціокультурне та філософське значення науки як форми раціонального пізнання й духовного осягнення світу людиною, її сутність, предмет, функції та специфіку взаємовідношення з іншими формами суспільної свідомості; сучасний категоріальний апарат філософії науки, історичні аспекти та сучасні тенденції її розвитку; взаємозв'язок і взаємовплив науки, освіти та релігії; розвиток критичного мислення здобувачів, підвищення рівня їх світоглядної культури як підґрунтя подальшої плідної науково-дослідницької та педагогічної діяльності.

Предмет курсу: система філософських знань, що висвітлює теоретичні засади раціонального пізнання й духовного осягнення світу людиною, соціокультурне значення і взаємозв'язок науки та освіти, методологію наукового і навчального пізнання та сфера їх практичного застосування у ході теоретичної рефлексії й критичного аналізу основних світоглядних та методологічних проблем, які виникають у науці та освіті на сучасному етапі їх розвитку.

Компетентності та програмні результати навчання здобувачів вищої освіти:

<i>Компетентності (загальні, фахові):</i>	
ЗК-1	Здатність розв'язувати значущі проблеми у сфері освіти, науки та інновацій на основі системного наукового світогляду, принципів сталого розвитку, професійної етики та академічної доброчесності.
ЗК-6	Здатність до самостійного опанування нових знань, методів і технологій, критичної рефлексії результатів власної діяльності, підтримки власного фізичного і психічного здоров'я, ефективного керування часом та інформацією, конструктивної командної співпраці та участі у суспільному житті.
ЗК-7	Здатність діяти автономно та відповідально, критично осмислювати філософські засади і суспільне значення науки й освіти, генерувати та реалізовувати інноваційні ідеї з усвідомленням соціальної відповідальності науковця і педагога, дотриманням принципів верховенства права та неприпустимості корупції в освітній і професійній науковій діяльності.
ЗК-8	Здатність жити і працювати у мультикультурному та мультилінгвальному науковому й освітньому середовищі, поважати різноманітність і полікультурність суспільства, розвивати і застосовувати власні ідеї у професійній науковій діяльності з відчуттям свого місця і ролі у суспільстві в різних контекстах і ситуаціях.
<i>Програмні результати навчання:</i>	
ПРН-2	Критично аналізує філософські, методологічні та концептуальні засади науки й освіти та застосовує їх для обґрунтування наукової проблеми, теоретичних положень і методології власного дослідження.
ПРН-3	Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні технології і цифрові ресурси для пошуку, систематизації, аналізу, візуалізації та представлення наукової інформації й даних в освітній і дослідницькій діяльності.
ПРН-8	Презентує та обговорює результати досліджень у національному й міжнародному академічному середовищі, бере участь у фаховому науковому дискурсі та аргументовано відстоює власну наукову позицію.

Зміст курсу:**Змістовий модуль 1. Філософія освіти як наука**

Тема 1. Предмет, соціальна та когнітивна природа філософії освіти. Предмет і специфіка філософського знання як теоретичної основи світогляду. Методологія, функції та фундаменталізація освіти в контексті історії філософії. Діджиталізація та технологізація освітньої діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Тема 2. Філософська антропологія, аксіологія та історичні типи світогляду в освіті. Світогляд як духовно-практичне відношення до світу та умови формування наукового світогляду. Антропологічні виміри буття людини, проблема сенсу життя та ціннісні орієнтації особистості в освіті. Взаємодія релігії, філософії та науки в пошуках першооснов буття.

Змістовий модуль 2. Методологія та етика наукового пізнання

Тема 3. Теоретико-пізнавальні засади (гносеологія та епістемологія) в освіті й науці. Становлення теорії пізнання в історії філософії. Діалектика чуттєвого і раціонального пізнання (сенсуалізм та раціоналізм). Проблема розуміння, феномен ірраціональності та концепт знання в науковій діяльності.

Тема 4. Наука як системне знання, соціальний інститут та етичний феномен. Періодизація історії науки, рівні та основні методи наукового пізнання. Форми наукового знання: проблема, гіпотеза, теорія. Академічна етика та соціальна відповідальність науковця.

Змістовий модуль 3. Сучасні концептуальні парадигми, постмодернізм і трансформація освіти

Тема 5. Філософсько-педагогічні концепції ХХ–ХХІ століть та синергетика освітнього простору. Емпірико-аналітичні напрями, конструктивістська педагогіка та філософсько-педагогічні концепції (біхевіоризм, гештальтизм, психоаналіз, кібернетика; І. Шеффлер, Р. С. Пітерс, К. Поппер). Синергетичний та ноосферний підходи до освітньої практики й

функціонування планетарного комплексу. Технократична цивілізація та пошук нової філософської парадигми освіти.

Тема 6. Постмодерністський дискурс та виклики розвитку національного освітньо-наукового простору. Постмодернізм як філософська програма: від класичних та репродуктивних моделей до інноваційних парадигм. Національна ідея, проблеми самоідентифікації та сумісність європейських й вітчизняних освітніх моделей. Гуманітаризація освіти, розбудова нових інформаційних технологій та стратегічні пріоритети розвитку освіти й науки в Україні.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Філософія освіти як наука												
Тема 1. Предмет, соціальна та когнітивна природа філософії освіти.	15	2	2	-	-	11						
Тема 2. Філософська антропологія, аксіологія та історичні типи світогляду в освіті.	15	2	2	-	-	11						
Разом за ЗМ №1:	30	4	4	-	-	22						
Змістовий модуль 2. Методологія та етика наукового пізнання												
Тема 3. Теоретико-пізнавальні засади (гносеологія та епістемологія) в освіті й науці.	15	2	2	-	-	11						
Тема 4. Наука як системне знання, соціальний інститут та етичний феномен.	15	2	2	-	-	11						
Разом за ЗМ №2:	30	4	4	-	-	22						
Змістовий модуль 3. Сучасні концептуальні парадигми, постмодернізм і трансформація освіти												
Тема 5. Філософсько-педагогічні концепції XX–XXI століть та синергетика освітнього простору.	15	2	2	-	-	11						
Тема 6. Постмодерністський дискурс та виклики розвитку національного освітньо-наукового простору.	15	2	2	-	-	11						
Разом за ЗМ №3:	30	4	4	-	-	22						
Загалом:	90	12	12	-	-	66						

Методи навчання:

- методи стимулювання та організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів: словесні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрації, презентації), методи активного навчання (вирішення ситуаційних задач (кейсів), навчальна дискусія, ділові ігри; робота в малих групах); методи контролю і самоконтролю з використанням засобів дистанційного навчання (on-line відеоконференції і консультації на платформі (Zoom) та месенджерів (Viber, Whats App);

- пояснювально-ілюстративний; частково-пошуковий (евристичний); проблемний виклад навчального матеріалу; опитування, самостійна робота з електронним навчально-методичним комплексом та цифровими інформаційними джерелами.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс передбачає лекційні і семінарські заняття, самостійну та індивідуальну роботу здобувачів. За підсумками лекційних занять здобувачі мають підготувати відповідний конспект основних теоретичних питань навчального курсу. Семінарські заняття передбачають усне опрацювання теоретичних питань та дискусію за темою. Підготовка завдань до самостійних та індивідуальних робіт здійснюється у друкованому вигляді за визначеним шаблоном (формат Microsoft Word або PowerPoint (за необхідністю) та передбачає усне опитування здобувачів протягом семінарського заняття до теми або на груповій/індивідуальній консультації. Для зручного опрацювання здобувачами змісту курсу передбачено використання навчально-методичних матеріалів, розташованих на платформі Moodle у відповідній вкладці сайту БДПУ.

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності, прийнятої в Університеті (<https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/pro-akademichnu-dobrochesnist-u-bdpu-1.pdf>). Здобувачі вищої освіти мають надавати достовірну інформацію про результати власної діяльності (наукової, навчально-пізнавальної), використані методики досліджень і джерела. Не допускається академічний плагіат, фальсифікація і фабрикація даних, списування; забороняється використання здобувачами освіти додаткових джерел інформації під час оцінювання навчальних результатів (у тому числі засобами електронного зв'язку). Якщо у ході освітньої діяльності здобувач використовує інтернет-ресурси, штучний інтелект або інші джерела інформації, він має про це обов'язково вказувати (наводити відповідні посилання).

Технічне і програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер, мультимедійний проектор, екран, інтерактивна дошка); програмне (Microsoft Office: PowerPoint, Word, Moodle, Інституційний репозитарій БДПУ); наочність (презентації у форматі PowerPoint).

Система оцінювання та вимоги:

№ з/п	Вид роботи за темами (змістові модулі №1-3)	Бали
1.	Опрацювання теоретичних питань курсу та підготовка відповідних конспектів.	5
2.	Підготовка доповіді, презентації на семінарському занятті.	5
3.	Активна пізнавальна робота на семінарі під час аналізу теоретичних питань курсу.	5
4.	Виконання завдань самостійної роботи.	5
	<i>максимум за ЗМ №1-3:</i>	60
	<i>підсумковий модульний контроль (екзамен)</i>	40
	<i>Загалом:</i>	100

За підсумками навчання з дисципліни за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів із розрахунку: 60 балів за поточне оцінювання, 40 – підсумковий контроль. Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$K = T_1 + T_2 + T_3 + ПМК = 100,$$

де K – загальна кількість балів, $T_1, T_2, T_3, \dots$ – кількість балів за темами, $ПМК$ – кількість балів за підсумковий контроль.

Для оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти застосовується внутрішня університетська шкала. Мінімальний пороговий рівень оцінки з освітньої компоненти є єдиним в Університеті, не залежить від форм і методів оцінювання і складає 50 балів.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	A
78 – 89	B
65 – 77	C
58 – 64	D
50 – 57	E
35 – 49	FX (з можливістю повторного складання)
1 – 34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основна:

1. Аніловська Г. Я. Університетська освіта: навч. посібник. Львів: Магнолія, 2021. 304 с.
2. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
3. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посібник. Х.: Право, 2017. 448 с.
4. Ладанюк А.П. Методологія наукових досліджень : навч. посібник. К. : Ліра-К, 2020. 352 с.
5. Опачко М.В. Філософія сучасної освіти: навч. посібник. Ужгород: УжНУ, 2019. 60 с.
6. Петрушенко В. Л. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції. Львів: «Магнолія- 2006», 2021. 350 с.
7. Пономарьов О. С., Костира І. В. Практикум з філософії освіти : навч.-метод. посібник . Харків: НТУ «ХП», 2019. 104 с.
8. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. 4-те вид., переробл. Харків : Право, 2023. 424 с.
9. Філософія освіти і науки: навч. посібник / І. С. Алексейчук та ін. Слов'янськ, 2019. 365 с.
10. Філософія освіти: навч. посібник /за ред. В. П. Андрущенко та ін. К.: Вид. НПУ імені М.П. Драгоманова. 2021. 348 с.

Додаткова:

11. Жижко Т. А. Філософія академічної освіти : К. Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2013. 403 с.
12. Навчальний посібник з курсу «Філософія науки» / за ред. З.В.Стежко. Кропивницький: ЦНТУ, 2020. 93 с.
13. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): збірник наук. праць /за ред. В.Г.Кременя. К. : Видав. Дім «Сам», 2017. 400 с.
14. Семенюк Н.В. Філософія безперервної освіти. К. : Знання України, 2014. 347 с.
15. Філософія, логіка, філософія освіти: кредитно-модульний курс / за ред. Р.О. Додонова, Л.І. Мозгового. К.: Центр учбової літератури, 2014. 512 с.
16. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
17. Філософія освіти і науки: навч. посібник / В.П. Загороднюк та ін. К.: Знання України, 2017. 348 с.
18. Філософія освіти: навч. посібник / Т.Н. Кучера, Л.І. Насонова, В.В. Дейнека. Харків: ХНМУ, 2015. 63 с.
19. Філософія освіти (хрестоматія) / уклад.: Огнев'юк В. О., Кузьменко О. М. Київ, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 506 с.
20. Яцишин А.В. Цифрові відкриті системи у підготовці аспірантів і докторантів: монографія. К.: ЦП Компринт. 2020. 416 с.

Інтернет-ресурси:

- Сайт Міністерства науки і освіти України. URL: <https://mon.gov.ua>
- Сайт НАН України. URL: <https://www.nas.gov.ua>.
- Сайт НАПН України. URL: <http://naps.gov.ua>.
- Сайт Українського інституту науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ). URL: <http://www.uintei.kiev.ua>.
- Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
- Електронний каталог Бердянського державного педагогічного університету. URL: <https://library.bdpu.org/e-katalog>.
- Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: навч.-метод. посібник. Київ, 2010. 164с. URL: http://moskalik.at.ua/inshi/filosofija_osviti.pdf

- Губерський Л.В., Приятельчук А.О., Бойченко І.В. (ред.) Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). URL: <http://www.twirpx.com/file/1035587/>
- Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава: ПОІППО, 2006. 328 с. URL: <http://moskalik.at.ua/inshi/klepko2.pdf>
- Огнев'юк В. О. Філософія освіти: хрестоматія. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Київ, 2014. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/6674/>